

حکمرانی حکیمانه

گزیده کتاب حکیمانه‌ترین حکومت: کاوشی در نظریه ولایت فقیه

آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی مدظله العالی

تدوین و نگارش:

قاسم شبان‌نیا

گزیده‌نویس:

حجت بحری

www.ketab.ir

شماره ردیف: ۱۸۰۱

علوم سیاسی - ۹۴

۱۴۰۳-۹۵

حکمرانی حکیمانه | گزیده کتاب حکیمانه‌ترین حکومت: کاوشی در نظریه ولایت فقیه | آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی |
 گزیده‌نویس: حجت بحری | ویراستار: زینب مصباحی‌نیا | ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
 طرح جلد: محمد اهوز | چاپ یکم، زمستان ۱۴۰۳ | شمارگان: ۵۰۰ | اشراق | قیمت: ارجاع به سایت

WWW.HATIF.IR
 @HATIF.IR

قم، خیابان شهدا، کوی ۲۴، پلاک ۳۸، کد پستی: ۳۷۱۸۵۱۶۱۱۶
 تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۲۳۲۶

۲۲۰۱

- سازش : مصباح یزدی، محمدتقی، ۱۳۹۹-۱۳۱۳.
- عنوان فراهادی : حکیمانه‌ترین حکومت: کاوشی در نظریه ولایت فقیه. برگزیده
- عنوان و نام پدیدار : حکمرانی حکیمانه: گزیده کتاب حکیمانه‌ترین حکومت: کاوشی در نظریه ولایت فقیه / محمدتقی مصباح یزدی؛
 تألیف و نگارش قاسم شبان‌نیا؛ گزیده‌نویسی حجت بحری.
- مشخصات نشر : مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، انتشارات، ۱۴۰۳.
- مشخصات ظاهری : ۳۳۱ ص، ۲۱/۸×۱۱، ۳۱ س.م.
- فروست : انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۸۰۱، علوم سیاسی؛ ۹۴.
- شابک : ۹۷۸۶۰۰۴۴۴۵۶۱۰
- وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا
- یادداشت : کتابنامه: [۳۱۷]-[۳۲۱]؛ همچنان به صورت برنویس.
- عنوان دیگر : گزیده کتاب حکیمانه‌ترین حکومت: کاوشی در نظریه ولایت فقیه.
- موضوع : ولایت فقیه
- Wilayat al-faqih
- شناسه افزوده : شبان‌نیا، قاسم، ۱۳۵۱-گردآورنده
- شناسه افزوده : بحری، حجت، ۱۳۴۶-
- شناسه افزوده : مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، انتشارات
- رده‌بندی کنگره : BP۲۳۳/۸
- رده‌بندی دیویی : ۲۹۷/۴۵
- شماره کتاب‌شناسی ملی : ۹۸۸۶۹۲۱

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

مقدمه ۱۱

بخش اول: مفاهیم و پیش فرض‌ها

فصل اول: مفاهیم ۱۵

۱. سیاست ۱۵

۲. حکومت ۱۷

۳. حکومت اسلامی ۱۹

۴. نظام اسلامی ۲۱

۵. امامت ۲۶

۶. ولایت ۲۹

۶-۱. معنای لغوی و اصطلاحی ولایت ۲۹

۶-۲. موارد کاربرد ولایت در قرآن ۳۲

۶-۳. ولایت تکوینی و تشریحی ۳۶

۷. فقیه ۳۷

۸. ولایت فقیه ۳۸

فصل دوم: پیش فرض‌های بحث ولایت فقیه ۴۱

۱. رابطه دین با سیاست ۴۱

- ۱-۱. نظریه عجین بودن دین با سیاست ۴۱
- ۱-۲. نظریه جدایی دین از سیاست (سکولاریسم) ۵۱
۲. ضرورت حکومت از دیدگاه اسلام ۷۸
- ۲-۱. ادله ضرورت حکومت از دیدگاه اسلام ۷۸
- ۲-۲. بررسی و ارزیابی نظریه بی‌نیازی از حکومت ۸۵
۳. منشأ مشروعیت حکومت اسلامی ۸۷
- ۳-۱. مفهوم مشروعیت ۸۸
- ۳-۲. دیدگاه‌ها در زمینه مشروعیت حکومت ۹۰
۴. جایگاه مردم در حکومت اسلامی ۱۱۴
- ۴-۱. رابطه حاکمیت انسان با حاکمیت خداوند ۱۱۴
- ۴-۲. مردم و نقش آنان در تحقق بخشی به حکومت ۱۱۶
- ۴-۳. ملاک و معیار مشروعیت ۱۲۳
- ۴-۴. ماهیت بیعت در اسلام ۱۲۴
- ۴-۵. ترسیم رابطه حکومت و مردم در حکومت اسلامی ۱۲۷
- ۴-۶. اسلام و دموکراسی ۱۳۲
- ۴-۷. چگونگی مواجهه با مخالفان در حکومت اسلامی ۱۳۵
۵. حکومت و ولایت معصومان علیهم‌السلام ۱۳۶
- ۵-۱. حکومت و ولایت پیامبران ۱۳۶
- ۵-۲. حکومت و ولایت پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم ۱۳۹
- ۵-۳. حکومت و ولایت معصومان علیهم‌السلام ۱۴۶

بخش دوم: مباحث نظری ولایت فقیه

- فصل اول: پیشینه نظریه ولایت فقیه ۱۵۵
۱. ولایت فقیه در عصر حضور ۱۵۵
۲. ولایت فقیه در عصر غیبت ۱۵۸

فصل دوم: ادلة اثبات ولایت فقیه	۱۶۱
۱. ادلة عقلی	۱۶۴
۱-۱. دلیل اول: اصل تنزل تدریجی	۱۶۴
۱-۲. دلیل دوم: جامعیت و جاودانه بودن احکام اسلام	۱۶۶
۲. ادلة نقلی	۱۶۸
۲-۱. توقع شریف	۱۶۹
۲-۲. مقبوله عمر بن حنظله	۱۷۱
فصل سوم: شیطه ولی فقیه	۱۷۵
۱. علم به قوانین الهی	۱۷۵
۲. عدالت و تقوا	۱۷۶
۳. کفایت و تدبیر	۱۷۶
فصل چهارم: چگونگی تعیین ولی فقیه	۱۸۱
۱. ولایت فقیه؛ امری فردی یا شورایی	۱۸۲
۲. جایگاه سیره عقلا در تعیین اصلح	۱۸۶
۳. رجوع به اهل خبره؛ مناسب‌ترین شیوه تشخیص اصلح	۱۸۷
فصل پنجم: محدوده وظایف و اختیارات ولی فقیه	۱۸۹
۱. گونه‌شناسی احکام	۱۸۹
۱-۱. احکام ثابت و متغیر	۱۸۹
۱-۲. احکام اولیه، ثانویه و حکومتی	۱۹۰
۲. ماهیت ولایت مطلقه و مقیده	۱۹۴
۳. تبیین رابطه مرجعیت و ولایت فقیه	۱۹۷
۴. محدوده جغرافیایی اختیارات ولی فقیه	۲۰۰
۴-۱. مسئله تعدد فقیهان در یک سرزمین	۲۰۰
۴-۲. مسئله مرزهای جغرافیایی و حیطه اختیارات ولی فقیه در خارج از مرزها	۲۰۴
۴-۳. وجه تسمیه ولی فقیه به «ولی امر مسلمین»	۲۰۸

۵. جلوه‌های استبدادستیزی ولایت مطلقه فقیه ۲۱۳
۶. ولایت مطلقه فقیه و مسئله فقدان عصمت در فقیه ۲۱۴
۷. مبنای اختیارات فقیه؛ وکالت یا ولایت؟ ۲۱۶
- فصل ششم: ساختار حکومت مبتنی بر ولایت فقیه ۲۱۹
۱. حکومت اسلامی؛ تأسیسی یا تأییدی؟ ۲۱۹
۲. وحدت در عین کثرت در ساختار حکومت اسلامی ۲۲۰
۳. ساختار حکومت اسلامی؛ ساختار آرمان‌گرای واقع‌بین ۲۲۴
۴. نقش شورا در ساختار حکومت اسلامی ۲۲۸
- ۴-۱. اهمیت شورا در قرآن کریم ۲۲۸
- ۴-۲. فواید مشارکت‌های پیامبر ﷺ ۲۳۷
- ۴-۳. جایگاه شورا در قانون‌گذاری ۲۳۹
- ۴-۴. جایگاه شورا در تعیین حاکم ۲۴۱
۵. طرحی نو در تعیین حاکم و مسئولان دیگر ۲۴۲
- ۵-۱. تبیین طرح پیشنهادی ۲۴۲
- ۵-۲. مزایای طرح پیشنهادی ۲۴۷

بخش سوم: ولایت فقیه در نظام جمهوری اسلامی

- فصل اول: ولایت فقیه و نقش مردم در نظام جمهوری اسلامی ۲۵۹
۱. مفهوم و ماهیت جمهوری اسلامی ۲۵۹
۲. جایگاه فرماندوم در نظام جمهوری اسلامی ۲۶۳
- فصل دوم: سازوکار تعیین ولی فقیه و نظارت بر او در نظام جمهوری اسلامی ۲۶۵
۱. وظایف مجلس خبرگان ۲۶۵
۲. مبنای تشکیل مجلس خبرگان ۲۶۶
- ۲-۱. مبنای تشکیل مجلس خبرگان؛ نظریه انتخاب یا انتصاب؟ ۲۶۶
- ۲-۲. مبنای عقلی و شرعی تشکیل مجلس خبرگان ۲۶۷

۳. بررسی اشکال دور در معرفی ولی فقیه توسط مجلس خبرگان رهبری..... ۲۷۱
- ۳-۱. بیان اشکال..... ۲۷۱
- ۳-۲. پاسخ به اشکال..... ۲۷۲
۴. شرایط اعضای مجلس خبرگان رهبری و پاسخ به چند پرسش..... ۲۷۶
- ۴-۱. چرا در مجلس خبرگان از متخصصانی غیر از فقیهان بهره نمی‌برند؟ .. ۲۷۶
- ۴-۲. مجلس خبرگان؛ مجلس فقیهان یا اسلام‌شناسان؟..... ۲۷۸
- ۴-۳. تشخیص اصلح از سوی افراد غیر اصلح؛ امری موجه یا ناموجه؟..... ۲۷۸
- ۴-۴. آیا این م. تراند عضو مجلس خبرگان باشد؟..... ۲۷۹
۵. پارادوکس عزت در مجلس خبرگان رهبری..... ۲۸۰
۶. شرایط انتقاد از رهبری در نظام جمهوری اسلامی..... ۲۸۲
۷. طول دوره ولایت فقیه..... ۲۸۳
- فصل سوم: رابطه ولایت فقیه با قانون اساسی..... ۲۸۷
۱. تبیین مسئله..... ۲۸۷
۲. حل مسئله..... ۲۸۷

بخش چهارم: ولایت فقیه و کارآمدی نظام سیاسی

- فصل اول: ظرفیت‌های تئوریک نظریه ولایت فقیه برای کارآمدی نظام سیاسی..... ۲۹۷
۱. ولایت؛ حصن الهی برای قرب الهی..... ۲۹۷
۲. اذن ولی فقیه؛ زمینه‌ساز تصرف در عالم در عصر غیبت..... ۳۰۱
۳. ولایت فقیه؛ عامل وحدت‌بخش..... ۳۰۲
۴. ولایت فقیه؛ نظامی مبتنی بر ضمانت اجرای درونی و بیرونی..... ۳۰۳
۵. قداست ولی فقیه؛ رمز مصونیت در برابر تهدیدات..... ۳۰۳
- فصل دوم: جلوه‌هایی از کارآمدی نظام جمهوری اسلامی در پرتو ولایت فقیه..... ۳۰۵
۱. جمهوری اسلامی؛ نظامی بر پایه خدامحوری..... ۳۰۸
۲. جمهوری اسلامی؛ نظامی بر پایه اعتقادات بنیادی اسلامی..... ۳۰۹

۳. جمهوری اسلامی؛ احیاگر ارزش‌های دینی در جامعه ۳۱۰
۴. جمهوری اسلامی؛ نظامی منسجم و متحد ۳۱۱
۵. جمهوری اسلامی؛ نظامی متکی بر ضمانت‌اجراهایی درونی و بیرونی ۳۱۲
۶. عزت و اقتدار رهبری؛ زمینه‌ساز اقتدار نظام جمهوری اسلامی ۳۱۳
۷. جمهوری اسلامی؛ نظامی مبتنی بر خودباوری و خودکفایی ۳۱۴
۸. جمهوری اسلامی؛ الگوی مسلمانان و مستضعفان جهان ۳۱۴
۹. جمهوری اسلامی؛ احیاکنندهٔ انسانیت، اخلاق و معنویت در سطح جامعه ۳۱۵
- منابع ۳۱۷

ز کوی یار مرآت - نسیم باد نوروزی

از این باره، در ادبیات عرفانی، نسیم جایگاه خاصی دارد؛ چرا که بوی یار را همراه

خود می آورد و لطافت و نشاط را در جانهای خسته می دمدم. مجموعه «نسیم» آهنگ آن دارد تا شمیم روح افروزی معارف بلندی را به مشام جویندگان حقیقت برساند؛ معارفی که از لابه لای انبثاری برگرفته شده که از خامه یکی از برجسته ترین اندیشه ورزان این عصر تر بریده اند. آثار گران سنگ علامه محمد تقی مصباح - که رضوان الهی بر او باد - در مسائل و موضوعات مورد نیاز انسان معاصر، چونان مشعلی فروزان فراراه جویندگان نیکبختی قرار گرفته و چونان پرتوی درخشان، تاریک اندیشی های شبهه افکنان را زائل می کند. گونه گونی و گستره دانش عرضه شده در نگاشته های او از یک سو، و ژرفای نگاهش در گشودن رازهای سر به مهر از دیگر سوی، نسل جوان را در استفاده شایسته از این دریای کم نظیر حکمت به زحمت انداخته، و درخواست هایی برای ارائه گزیده های گویا از آنها را به دنبال داشته است.

ابراز این نیاز، در کنار توصیه رهبر حکیم انقلاب (علیه السلام) در خصوص نشر و ترویج آثار علامه مصباح در قالب‌های مناسب و روزآمد، شورای سیاست‌گذاری مجموعه آثار آیت‌الله مصباح را بر آن داشت تا گزیده‌هایی از آثار پرحجم علامه تهیه کند تا مطالعه آنها آسان‌تر و شوق مطالعه اصل کتاب‌ها در خوانندگان مشتاق شعله‌ورتر شود. در این مجموعه کوشیده‌ایم تا همه نکات و مطالب اصلی کتاب‌ها در گزیده‌ها آورده شود، کلمات و عبارات‌ها، مؤلف گران‌قدر دقیقاً حفظ شود، و فقط توضیحات، مثال‌ها و نکاتی حذف شود که به اصل مطالب خدشه‌ای وارد نمی‌سازد.

امید است که به چشم قبول در این کار اندک بنگرد؛ به آن، قدر بخشد؛ و در پیشگاه الهی سربلندمان گرداند.

از همه استادان و همکارانی که در این مسیر یاری‌مان کردند سپاسگزاریم: از گزیده‌نویس این اثر، جناب آقای حجت بحری، ناظر طرح گزیده‌نویسی، جناب حجت الاسلام والمسلمین استاد جواد محدثی، دست‌اندرکاران مدیریت نشر آثار علامه مصباح، مدیریت تدوین متون، به‌ویژه جناب آقای محمد عسگری، و ویراستار محترم، سرکار خانم زینب مصباحی‌نیا؛ و از درگاه الهی برای همگی ایشان تندرستی و توفیق خدمت روزافزون می‌طلبیم.

شورای سیاست‌گذاری

مجموعه آثار آیت‌الله مصباح یزدی (رحمته)

۱. کتاب‌های فکری لازم است در فکر رسوخ کند؛ و این، صرفاً با نشر کتاب حاصل نمی‌شود. شما نگاه کنید غربی‌ها در این کارها خوب واردند، خوب بلدند... آن فکر را با بیان‌های مختلف، با زبان‌های مختلف، با شیوه‌های مختلف بخش می‌کنند، منتشر می‌کنند. این کار [در مورد ایشان هم] باید انجام بگیرد (khamenei.ir/speech-content?id=51609).